

Moolaadé

Ousmane Sembene, 2003

Una dona valenta, unes nenes que es neguen a passar per la *salindé*, l'enfrontament de dues tradicions ancestrals, en definitiva: Àfrica

Moolaadé i Salindé

Moolaadé és una paraula pulara però té el seu equivalent en mandinga i wolof, llengües nacionals del Senegal, i significa protecció per a algú que fuig. Aquesta és una convenció oral amb valor jurídic i reconeguda per tots des de temps immemorials. No es pot transgredir el *moolaadé*, sinó pot portar mals presagis o, fins i tot, la desgràcia. Només el càstig públic de la persona que posseeix el *moolaadé* permet allunyar aquesta amenaça.

Salindé és una paraula sarakolé o mandinga, una altra llengua del país, i significa ablació. Aquesta és un gran esdeveniment en la vida d'una dona, ja que és una festa molt especial per a la comunitat i es realitza en el bosc sagrat. Es tracta d'una cerimònia ritual. Durant les dues setmanes abans d'entrar al bosc sagrat, les dones de la comunitat preparen psicològicament les nenes per a la *salindé*, la mossegada del ganivet. Si la nena aguanta el dolor demostra que ja és una dona, la col·loca a nivell d'esposa i en un pla elevat d'honorabilitat i de reialesa. Passant per l'ablació es torna pura. Una dona que no ha passat per la *salindé* és

una *bilakoro*, paraula malinke, que significa que és una dona impura i que no es pot casar. Això permet als homes controlar la sexualitat de les dones i la seva fidelitat.

La valentia d'una dona

En l'època de la *salindé*, en un petit poble africà, quatre nenes fugen desesperades i demanen protecció a Collé, una dona del poble que no va deixar que la seva filla passés per aquesta cerimònia. Ella invoca l'esperit ancestral del *moolaadé*. D'aquesta manera, la seva casa es converteix en una fortalesa on les nenes se senten segures.

Així, s'inicia l'enfrontament entre dues tradicions ancestrals i arrelades, i un daltabaix a la comunitat. Fins i tot, Collé posa en perill el casament de la seva filla amb l'hereu del tron tribal.

Ousmane Sembene

A Sembene se'l considera el pare del cinema africà, amb 83 anys d'edat i amb un bagatge immens de creacions que passen per novel·les, curtmetratges, guions, pel·lícules i documentals. Tot i així, encara treu forces per realitzar una

pel·lícula amb un tema tan i tan compromès.

Moolaadé és la segona part d'una trilogia anomenada pel propi director «*Heroísmo de lo cotidiano*» amb una primera part anomenada *Faat Kiné* i dedicada a les dones africanes. Actualment està treballant en el guió de la tercera, *La confrérie des rats*, centrada en la corrupció urbana.

Segons Sembene, Àfrica és un continent que tira endavant gràcies al treball de les dones. Elles són la màquina del continent, són la força de l'Àfrica, però malgrat això, són les que més pateixen els abusos i els maltractaments.

El director treballa per tal d'arribar a la societat, milita mitjançant el seu cinema, ja que d'aquesta manera pot arribar a més gent, com quelcom que pot entendre tant l'universitari com el camperol d'un poblat. Ell escriu i fa cinema buscant un canvi, fent una lluita, i això queda palès en el seu cinema, encarat a l'espectador africà, ja que abans que tot, ell és un activista social.

D'aquesta manera, Sembene intenta alertar la comunitat internacional i vol viatjar per Àfrica per tal de poder formar una resistència semblant a la de la pel·lícula.

Això s'evidencia a *Moolaadé*, on el rebuig de la *salindé* no és el missatge final del film, sinó el punt de partida i on està molt clar que tracta el tema amb una visió feminista (en el bon sentit de la paraula). No deixa de ser curiós, tenint en compte que ell és home i que té vuitanta-tres anys.

Tots som conscients que el continent africà és un dels més maltractats del planeta. Sembene el concep com un tot i això queda demostrat en la seva filmografia. Sense anar més lluny, per tal de buscar el marc geogràfic idoni per a la realització de *Moolaadé*, ell va tombar per la meitat de Senegal i tot Mali, fins que va trobar un petit poblet de Burkina Faso, a uns quatre-cents quilòmetres d'Ouagadougou. Aquest petit indret rodejat de muntanyes, era el poble que necessitava; no gaire lluny ni de Mali ni de Costa d'Ivori. Allí hi viuen tot tipus d'ètnies, ja que es va fundar amb gent que fugia de diverses guerres i, fins i tot, hi trobem una mesquita (tot i que no és una mesquita musulmana tradicional).

Es van elegir espais de gran bellesa i color, on el director de fotografia Dominique Gentil (*Los chicos del coro* o *Nómadas del viento*) ha sabut beneficiar-se de la llum, el sol i els colors locals de l'Àfrica verda. Així portant a terme un treball intel·ligent amb espais visuals oberts que contrasten amb la claustrofòbia i l'asfíxia psicològica del film.

La música està composta per Boncana Maiga que ens aporta aquell punt místic de l'Àfrica negra, aquell esperit que per fi s'ha pogut deslligar per volar lliurement.

Sembene utilitza una exposició senzilla, directa i honesta (arribant a un punt encantadament naïf), i aconsegueix que siguem testimonis directes dels fets. Mitjançant un munt de metàfores, imatges i insinuacions ens pren fins al punt d'endinsar-nos en un món tan llunyà i desconegut per molts de nosaltres.

Tot i que sembla que el poble està totalment desvinculat de qualsevol avanç del segle XXI, té elements que demostren el contrari. Per una banda, els aparells de ràdio que tenen les dones del poble i que guarden com un tresor, tot i que s'acaben prohibint a causa de la revolució de Collé.

I, per altra banda, el fill d'un dels ancians del poblat que viu a París i que torna per tal de conèixer la seva futura esposa; sense perdre de vista l'antena que corona la mesquita musulmana... una antena que ens porta cap a l'exterior, cap al futur.

Interpretada per actors no professionals, cal dir curiosament que Fatoumata Coulibaly, l'actriu que interpreta Collé, va ser sotmesa a l'ablació i que no està convençuda del seu rebuig, tot i que interpreta l'angoixa física i mental que produeix la *salindé*.

Moolaadé va rebre el guardó del jurat del Festival de Cannes l'any 2004 en la secció *Un certain regard* i va ser candidata als Premis de Cinema Europeu l'any 2004.

Per fi arriba a les nostres pantalles cinema purament africà, fet per un africà i destinat al poble africà, es pot arribar a considerar un fet puntual i inusual, disfruteu-lo...

Fitxa tècnica

Tècnics

Direcció: Ousmane Sembene
Guió: Ousmane Sembene
Coproducció: Filmi Doomirew (Senegal), Ciné-Sud Promotion (França), Direcció de Cinematografia Nacional (Burkina Faso), Centre Cinematogràfic Marroquí (Marroc), Cinetelefilms (Tunísia) i Les Fils de la Terre Africain (Camerun). Amb la contribució de la Comissió Europea, Fons europeu de Desenvolupament del Ministeri d'Assumptes Exteriors i de Cultura i Comunicació. Participació de les Agències de Nacions Unides de Senegal.

Fotografia: Dominique Gentil
Música: Boncana Maiga
So: Denis Guilhem

Muntatge: Abdellatif Raïss
Decorats: Joseph Kpobly

Nacionalitat: Senegal
Durada: 1 hora 57 minuts

Actors

Fatoumata Coulibaly: Collé Ardó Gallo Sy
Maïmouna Hélène Diarra: Hadjatu Salimata Traore: Amsato
Aminata Dao: Alima Bâ

Dominique T. Zeida: El mercenari
Mah Compaore: Dona encarregada de l'ablació

Filmografia

1963
Borom Saret (L'home de la carreta), *curtmetratge*

1964
Niaye, *curtmetratge*

1966
La noire de... (Noia negra), *llargmetratge*

1968
Mandabi, *llargmetratge*

1969
Traumatisme de la Femme face a la polygamie (Traumatisme de la dona vers la poligàmia), *documental*

Les Derives du chomage (Les conseqüències de l'atur), *documental*

1971
Tauw, *curtmetratge*
Emitai, *llargmetratge*

1972
Basket africain aux jeux olympiades, *documental*

1973
L'Afrique aux olympiades, *documental*

1974
Xala, *llargmetratge*

1976
Ceddo, *llargmetratge*

1988
Camp de Thiaroye, *llargmetratge*

1993
Guelwaar, *llargmetratge*

1999
Heroisme au quotidien, *curtmetratge*

2000
Faat Kine, *llargmetratge*

2003
Moolaadé, *llargmetratge*